

Fənn sillabusu

İxtisas: 6004006-"Biznesin idarə edilməsi"

Fakultet: "İqtisadiyyat və idarəetmə"

Kafedra: "İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə"

1.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Firmanın İqtisadiyyatı (İşçi tədris proqramı: Kafedranın 22 dekabr 2025-ci il tarixli 04 sayılı protokolu ilə təsdiq edilmişdir.)

I.Fənn haqqında məlumat:

Kodu: IPFS-B07

Tədris ili: III (2025-2026). Semestr: VI

Tədris yükü cəmi: 80 saat. Auditoriya yükü-24saat: (Mühazirə 14 saat, məşğələ-10 saat).

Təhsil alma forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 8 kredit

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: müəllim Şahənə Babazadə

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küç., 170-a, 1 saylı korpus.

Məsləhət saati: I-V günlər: saat 10⁰⁰-16⁰⁰

E-mail ünvanı: shahanababazade@gmail.com

III.Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas

1. prof. T.Ə.Hüseynov. "Firmanın iqtisadiyyatı". Bakı, 2009.
2. prof. T.Ə.Hüseynov. "Müəssisənin iqtisadiyyatı". Bakı, 2005.
3. Ö. Dinçer və Y. Fidan. İşletməyə giriş. T.C. İstanbul, Alfa-İşletmə, 2014

Əlavə

4. Экономика предприятия (фирмы). (учебник) / Под ред. проф. Волкова О.И. и доц. Девяткина О.В., М.: ИНФРА-М, 2007, 601 с.
5. Каптейн Ю.Н., Жиделева В.В. Экономика предприятия. (учебник) М.: ИНФРА-М, 2010, 133 с.
6. Титов В.И. Экономика предприятия. М.: Эксмо, 2008, 416 с.
7. В.Горфинкель. Экономика предприятия, (dərslik) М., 2004
8. Х.Ширинбек. Экономика предприятия, (dərslik) П., 2005

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün ilkin olaraq "Mikroiqtisadiyyat" və "Makroiqtisadiyyat" kimi fənlərin tədrisi zəruridir.

V. Korerekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda "İqtisadi hüquq" fənninin tədrisinə ehtiyac vardır.

VI.Fənnin təsviri və məqsədi: Bu kurs əsas fənnlər siyahısına daxildir və bütün ixtisaslar üzrə bakalavr təhsil pilləsində tələbələrə gələcək peşəkar fəaliyyət üçün firmanın iqtisadi-təsərrüfat fəaliyyətinin təşkili sahəsində zəruri olan müəyyən bilik, bacarıq və verdişlər formalaşdırılmasını təmin edir.

Kursda firmanın bazar iqtisadi sistemində yeri və rolu izah edilir, müəssisədə istehsal proseslərinin təşkili xüsusiyyətləri, müəssisənin iqtisadi resurslarının məhsuldar qüvvələrinin tərkibi, strukturu, bunlardan səmərəli istifadə xüsusiyyətləri, istehsalın iqtisadi səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi və hesablanması üsulları, səmərəliliyin meyar və göstəriciləri tədris olunur, müəssisənin idarə edilməsinin təşkili məsələləri, onun fəaliyyətinin planlaşdırılması xüsusiyyətləri tələbələrə izah edilir, müəssisədə investisiya və innovasiya fəaliyyətinin təşkili, müəssisənin maddi resurslarla təminatı mexanizmləri şərh edilir, müəssisənin marketinq və satış fəaliyyəti, onun xarici iqtisadi əlaqələrinin forma və üsulları, habelə müəssisənin maliyyə fəaliyyəti tədris olunur.

Kursun tədrisində məqsəd iqtisadiyyat üzrə bakalavr pilləsində oxuyan tələbələrə bazar münasibətləri şəraitində müəssisələrin iqtisadi fəaliyyəti haqqında zəruri bilik və bacarıqları aşılamaqdır.

Kursun tədrisi qarşısında duran vəzifələr aşağıdakılardır: bazar iqtisadi sistemində firmaların yerinin və rolunun izah edilməsi; müəssisədə istehsal proseslərinin təşkili xüsusiyyətləri haqqında tələbələrə ümumi məlumatın çatdırılması; müəssisələrdə istehsal amillərindən – iş qüvvəsi və istehsal fondlarından-istifadənin xüsusiyyətlərini izah etmək, onlardan istifadənin səmərəliliyini qiymətləndirmək üsullarını izah etmək; istehsalın iqtisadi və sosial səmərəliliyinin meyar və göstəricilərini izah etmək, səmərəliliyin hesablanması sahəsində bacarıqlar aşılamaq; istehsal amillərindən istifadənin yaxşılaşdırılması yollarını və ehtiyatlarını izah etmək; müəssisənin investisiya və innovasiya fəaliyyətinin təşkili xüsusiyyətlərini göstərmək; firmanın marketinq və satış fəaliyyətinin təşkili qaydalarının və məhsulun qiymətinin formalaşması amillərini izahı, müəssisənin maliyyə fəaliyyətinin təşkili və qiymətləndirilməsi xüsusiyyətlərini şərh etmək və bu sahədə zəruri bilikləri vermək və s.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər:Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə:Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar, məşğələ və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	Əla	A
2.	81-90	Çox yaxşı	B
3.	71-80	Yaxşı	C
4.	61-70	Kafi	D
5.	51-60	Qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir.

X. Təqvim planı: Mühazirə 14 saat, Meşğələ 10 saat, Cəmi 24 saat

№	Mövzuların adı	Mühazirə	
		Saat	Tarix
1.	Mövzu 1. Kursun tədqiqat obyektı, predmeti və vəzifələri. İstehsal firmalarının təsnifatı, quruluşu və formaları. <i>Plan:</i> 1. Firmanın (müəssisənin) iqtisadi mahiyyəti, bazar iqtisadi sistemində onun yeri və rolu 2. «Firmanın iqtisadiyyatı» kursunun tədqiqat obyektı və predmeti 3. Kursun tədqiqat metodları, məqsədi və vəzifələri 4. Firmanın xarici və daxili mühiti 5. Sahibkarlıq fəaliyyəti və firmanın təşkilati-hüquqi formaları 6. Sahibkarlıq fəaliyyətinin təşkilati-iqtisadi formaları 7. İstehsal firmalarının təsnifatı 8. Firmanın yaradılması və ləğvi qaydaları	2	
2.	Mövzu 2. Firmada istehsal prosesi və onun təşkili. Firmada əmək resursları, əmək məhsuldarlığı və əməkhaqqı 1. İstehsal prosesinin mahiyyəti 2. İstehsal tsikli və onun tərkibi 3. Firmada istehsal prosesinin təşkili prinsipləri 4. Firmada istehsalın təşkili formaları 5. Sənaye firmalarının quruluşu və onu müəyyən edən amillər 6. Firmanın əmək resursları və onun tərkibi 7. Firmada kadrların idarə olunmasının xüsusiyyətləri 8. Əmək məhsuldarlığının mahiyyəti və onun ölçülmə metodları 9. Əmək məhsuldarlığının artırılması ehtiyatları və amilləri 10. Firmada əməyin normalaşdırılması 11. Əmək haqqının mahiyyəti və əhəmiyyəti 12. Firmada əməyin ödənilməsinin informasiya sistemləri	2	
	Mövzu 3. İstehsal firmasının əsas fondları və istehsal gücü. İstehsal firmasının dövriyyə fondları və dövriyyə vəsaitləri <i>Plan:</i> 1. İstehsal əsas fondlarının iqtisadi mahiyyəti və təsnifatı 2. Əsas fondların qiymətləndirilməsi	2	

	3. Əsas fondların köhnəlməsi və amortizasiyası 4. Əsas fondlardan istifadə göstəriciləri 5. Firmanın istehsal gücü və onun hesablanması metodikası 6. İstehsal əsas fondlarından istifadənin yaxşılaşdırılması yolları 7. Dövriyyə fondlarının iqtisadi mahiyyəti və onların tərkibi 8. Dövriyyə vəsaitlərindən istifadə göstəriciləri 9. Firmada maddi resursların normalaşdırılması 10. İstehsal ehtiyatlarının təsnifatı və təyinatı 11. Firmada bitməmiş istehsalın normalaşdırılması 12. Firmada tədavül fondlarının idarə olunması Mənbə: (1,2,3,5,6)		
4.	Mövzu 4. Firmanın idarəetmə mexanizmi və onun təşkilat quruluşu. Firmanın investisiya fəaliyyəti. Firmanın innovativ inkişafı Plan: 1. İdarəetmənin mahiyyəti və prinsipləri 2. İdarəetmənin funksiyaları və onların təsnifatı 3. İdarəetmənin metodları və onların tətbiqi istiqamətləri 4. Firmanın idarəetmə mexanizminin təşkilati quruluşu 5. Investisiyanın mahiyyəti və növləri 6. Investisiyanın tərkibi və quruluşu 7. Firmanın investisiya fəaliyyəti və layihələrin qiymətləndirilməsi metodları 8. Investisiya səmərəliliyinin yüksəldilməsi yolları 9. Investisiya layihəsinin reallaşdırılması üçün biznes-planın tərtibi 10. İnnovasiyanın mahiyyəti və növləri 11. İnnovasiyanın texnoloji və iqtisadi potensialı 12. Firmanın innovativ inkişafının mərhələləri 13. İnnovasiyanın iqtisadi səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi	2	
5.	Mövzu 5. Firma məhsulunun keyfiyyəti, standartlaşdırılması və sertiifikasiyası. Firmanın marketing fəaliyyəti, məhsulun satışı. Plan: 1. Məhsulun keyfiyyətinin yüksəldilməsi firmanın iqtisadi inkişaf yolu kimi 2. Məhsulun keyfiyyəti, onun göstəriciləri 3. Keyfiyyətin idarə edilməsi 4. Məhsulun rəqabət qabiliyyəti 5. Məhsulun standartlaşdırılması və sertiifikasiyası 6. Marketing fəaliyyətinin mahiyyəti və bazarın segmentləşdirilməsi 7. Firmanın marketing fəaliyyətinin idarə edilməsi 8. Firmanın satış siyasəti və onun elementləri 9. Firmanın kommersiya fəaliyyətinin təşkili 10. Firma məhsulunun satışında vasitəçilərin rolu	2	
6	Mövzu 6. Firmanın istehsal xərcləri və məhsulun maya dəyəri. Firmanın maliyyəsi, gəlirləri və vergi ödənişləri. 1. İstehsal xərcləri və məhsulun maya dəyərinin mahiyyəti 2. İstehsal xərclərinin təsnifləşdirilməsi 3. Maya dəyərinin idarə edilməsi 4. Məhsulun maya dəyərinin göstəriciləri 5. Məhsulun maya dəyərinin aşağı salınması yolları 6. Firmada maliyyə vəziyyətini əks etdirən göstəricilər 7. Firmanın maliyyəsinin mahiyyəti, maliyyə resursları və onların mənbələri	2	

	8. Firmanın gəlirləri, mənfəəti və onun bölüşdürülməsi 9. Firmada maliyyənin təşkili və planlaşdırılması 10. Firmanın vergi ödənişləri		
7.	Mövzu 7. Firmada qiymətin əmələ gəlməsi. Firmanın xarici iqtisadi fəaliyyəti Plan: 1. Firmada qiymətkoyma üsulları 7. Bazar iqtisadiyyatında qiymətin əmələgəlməsi qanunauyğunluqları 8. Qiymətin funksiyaları və növləri 9. Firmanın qiymət siyasəti 10. Firmanın qiymət strategiyası 11. Firmanın xarici iqtisadi fəaliyyətinin mahiyyəti 12. Firmanın xarici iqtisadi fəaliyyətinin növləri 13. Firmanın idxal-ixrac əməliyyatları 14. Firmanın xarici iqtisadi fəaliyyətinin tənzimlənməsi vasitələri 15. Firmanın xarici iqtisadi fəaliyyətinin gömrük tənzimlənməsi	2	
	Cəmi:	14	

XI. Fənn üzrə tələblər:

Tələbə fənnin öyrənilməsi zamanı bacarmalıdır: təsərrüfat subyektlirinin iqtisadi maraqlarına uyğun qərar qəbul edilməsini, işçilərin həvəsləndirilməsinə nail olmağı.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

Kursun tədrisinin nəticələri gənc bakalavr iqtisadçılara gələcəkdə təsərrüfat subyektlirinin maliyyə təsərrüfat fəaliyyətini qiymətləndirməyə, istehsalın səmərəliliyinin yüksəldilməsi üzrə istifadə olunmamış ehtiyatların aşkar olunmasına və həmin imkanlardan istifadə üçün optimal idarəetmə qərarlarının hazırlanmasına imkan verəcəkdir.

Bu fənn üzrə başlıca təlim vasitələri mühazirələr, mütəxəssis məruzələri, komanda şəklində yerinə yetirilən layihələr, müxtəlif beynəlxalq qəzetlərdən, internet səhifələrindən götürülmüş məqalələrin təhlili və tənqidi hesab edilir. Dərstdən əvvəl tələbə müəyyən olunmuş mətnləri və tapşırılmış bütün digər qiraət materiallarını oxumalıdır.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektiv sualları:

1. Firmanın (müəssisənin) iqtisadi mahiyyəti, bazar iqtisadi sistemində onun yeri və rolu
2. Sahibkarlıq fəaliyyəti və firmanın təşkilati-hüquqi formaları
3. İstehsal prosesinin mahiyyəti
4. Firmanın əmək resursları və onun tərkibi
5. İstehsal əsas fondlarının iqtisadi mahiyyəti və təsnifatı
6. Dövriyyə fondlarının iqtisadi mahiyyəti və onların tərkibi
7. İdarəetmənin mahiyyəti və prinsipləri
8. Investisiyanın mahiyyəti və növləri
9. Məhsulun keyfiyyətinin yüksəldilməsi firmanın iqtisadi inkişaf yolu kimi
10. Marketing fəaliyyətinin mahiyyəti və bazarın segmentləşdirilməsi

XV. İmtahan sualları:

1. Firmanın (müəssisənin) iqtisadi mahiyyəti, bazar iqtisadi sistemində onun yeri və rolu
2. «Firmanın iqtisadiyyatı» kursunun tədqiqat obyektı və predmeti

3. Sahibkarlıq fəaliyyəti və firmanın təşkilati-hüquqi formaları
4. Sahibkarlıq fəaliyyətinin təşkilati-iqtisadi formaları
5. İstehsal firmalarının təsnifatı
6. Firmanın yaradılması və ləğvi qaydaları
7. İstehsal prosesinin mahiyyəti
8. İstehsal tsikli və onun tərkibi
9. Firmada istehsalın təşkili formaları
10. Firmanın əmək resursları və onun tərkibi
11. Firmada kadrların idarə olunmasının xüsusiyyətləri
12. Əmək haqqının mahiyyəti və əhəmiyyəti
13. İstehsal əsas fondlarının iqtisadi mahiyyəti və təsnifatı
14. Əsas fondların qiymətləndirilməsi
15. Əsas fondların köhnəlməsi və amortizasiyası
16. Dövriyyə fondlarının iqtisadi mahiyyəti və onların tərkibi
17. Dövriyyə vəsaitlərindən istifadə göstəriciləri
18. İstehsal ehtiyatlarının təsnifatı və təyinatı
19. İdarəetmənin mahiyyəti və prinsipləri
20. Firmanın idarəetmə mexanizminin təşkilati quruluşu
21. Investisiyanın mahiyyəti və növləri
22. Investisiyanın tərkibi və quruluşu
23. İnnovasiyanın mahiyyəti və növləri
24. İnnovasiyanın texnoloji və iqtisadi potensialı
25. Firmanın innovativ inkişafının mərhələləri
26. Məhsulun keyfiyyətinin yüksəldilməsi firmanın iqtisadi inkişaf yolu kimi
27. Məhsulun keyfiyyəti, onun göstəriciləri
28. Məhsulun rəqabət qabiliyyəti
29. Marketing fəaliyyətinin mahiyyəti və bazarın segmentləşdirilməsi
30. Firmanın marketing fəaliyyətinin idarə edilməsi
31. Firmanın satış siyasəti və onun elementləri
32. Firma məhsulunun satışında vasitəçilərin rolu
33. İstehsal xərcləri və məhsulun maya dəyərinin mahiyyəti
34. İstehsal xərclərinin təsnifləşdirilməsi
35. Məhsulun maya dəyərinin aşağı salınması yolları
36. Firmada maliyyə vəziyyətini əks etdirən göstəricilər
37. Firmanın maliyyəsinin mahiyyəti, maliyyə resursları və onların mənbələri
38. Firmanın gəlirləri, mənfəəti və onun bölüşdürülməsi
39. Firmanın vergi ödənişləri
40. Firmada qiymətqoyma üsulları
41. Bazar iqtisadiyyatında qiymətin əmələgəlməsi qanunauyğunluqları
42. Qiymətin funksiyaları və növləri
43. Firmanın xarici iqtisadi fəaliyyətinin mahiyyəti
44. Firmanın xarici iqtisadi fəaliyyətinin növləri
45. Firmanın xarici iqtisadi fəaliyyətinin gömrük tənzimlənməsi

"Firmanın iqtisadiyyatı" fənninin sillabusu 6004006-"Marketing" ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və işçi tədris proqramı əsasında tərtib edilmişdir. "İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə" kafedrasının 22 dekabr 2025-ci il tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur (Protokol № 04).

Kafedra müdiri v.i.e:

Fənn müəllimi:

dos. G.T.Əliyeva

m. Ş.Babazadə